СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 27. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 1 лютого 1934. VOL. XLII. No. 27. Jersey City, N. J., Thursday, February 1, 1934. THREE CENTS.

КРАЙ СВЯТКУЄ УРОДИНИ ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНГТОН. — Цілий просто край святкував 52-гі уродини президента Рузвелта з небувалою врочистістю.

Президент дістав 300,000 поздоровлень і подарунків. В його честь уладжено яких 6,000 бенкетів і балів, з котрих приходи були призначені на улюблену президентом ціль: на удержання фундації для дітей у Ворм Спрінґз. Нюйорські готелі зложили свої желання в формі дарунку на цю ціль у сумі 50,000 долярів.

Президент працював цілий день, як звичайно, а ввечір дякував краєви через радіо за желання.

Екзекутивний Комітет Українського Народного Союза зложив президентови желання в імени найбільшої організації Американців українського роду.

ЗОЛОТИЙ ЗАКОН ПІДПИСАНИЙ.

ВАШИНҐТОН. — Президент підписав епохальний закон про перебрання урядом усього золота, державленого в банках Федеральної Резерви, та про зменшення золота в долярі до 40—50 центів.

Підписавши закон, президент зараз скликав наради монетарних знавців, щоби порадитися з ними, як переводити закон у життя.

СУД ЗАВДАЄ УДАР УРЯДОВІЙ АКЦІЇ ВІДБУДОВИ.

ТАМПА (Флорида).—Федеральний суд у цьому місті признав в одній справі, що федеральний закон про відбудову рільництва не годиться з американською конституцією й тимсамим не обовязує.

Питання конституційности рільничого закона прийшло перед суд, коли одно підприємство для пакування овочів спротивилося зарядженням стейтової комісії контролі над цитриновими овочами, установленої на основі цього закона.

Федеральний уряд зарядив апеляцію від цього вирішення, щоби довести справу якнайскорше до вирішення найвищого суду Злучених Держав.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ НА ТИХОМУ ОКЕАНІ.

ГОНОЛЮЛЮ. — Повітрова фльота американської армії й воєнної фльоти відбуває тут важні 10-дневні маневри. Є це найбільші маневри того роду на Тихому океані.

АМЕРИКА НА ДОПОМОГУ КУБІ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд вже викінчує переговори з представником Куби про продаж кубанському урядови засобів поживи на поратунок для кубанського населення.

Коли трансакція щодо 2 міліонів перейде щасливо, то уряд буде робити дальшу умову. Він готов вислати в цей спосіб на Кубу поживи на суму 10 міліонів.

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ НЕ ДАЄ УСТУПОК КОМУНІСТАМ.

ІНДІЯНАПОЛІС. — Конвенція майнерської юнії „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка" відкинула внесок, щоби змінити конституцію юнії в такому напрямку, щоб дозволити комуністам ставати членами юнії.

Гостем на конвенції була місс Перкінс, секретарка праці в кабінеті Рузвелта. У своїй промові місс Перкінс заявилася за кращу заплату для майнерів та за коротший день праці. Конвенція влаштувала їй овацію.

НЕБУВАЛА ОПЕРАЦІЯ.

НЮ ЙОРК.. — До Жидівського Шпиталю в Брукліні зголосився 55-літній Ушер Шітек з небувалим клопотом. Казав лікарям, що він пробував позбутися щикавки і став шкробати собі горло щіткою до зубів. При тому він щикнув і проковтнув щітку.

Пацієнт з якоїсь причини пішов по лікарську поміч аж тиждень по події. Лікарі зробили йому операцію шлунка й добули щасливо щітку.

Як довго цей шпиталь існує, ще там такої операції не було.

ЗЕМЛЕТРУС НА ПОБЕРЕЖУ ТИХОГО ОКЕАНУ.

САН ФРАНСІСКО. — Побереже Тихого океану навістили у вівторок сильні потрясення землі. Сейсмографічні прилади університету Невади й Каліфорнії занотували чотири потрясення, які вони означують як сильні.

У місцевости Мина, в стейті Невада, землетрус ушкодив кілька будинків. Заряди шкіл відправили діти зі школи домів. У Солт Лейк Сіти будівлі хиталися. У Ерінґтоні, в стейті Невада, потріскали мури кількох домів. Жертв у людях не було.

НАЦІОНАЛІЗМ НА УКРАЇНІ — ШОВІНІЗМ.

У своїй промові, яку виголосив Сталін в Москві на 17-тім зїзді комуністичної партії, він зазначив, що не бачить ніякої ріжниці між шовінізмом і таким націоналізмом, який є на Украні.

ЖИДИ ПРОТИ АНГЛІЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В ПАЛЕСТИНІ.

Старий рабін Палестини, Крук, і всі жидівські несоціялістичні партії в Палестині оголосили маніфест до Жидів усього світа. В цім маніфесті висказується побоювання, що Англія не хоче додержувати даного Жидам слова. Англія не хоче створити в Палестині жидівської домівки, а хоче замкнути Жидів у ґето. У маніфесті завзивається Жидів усього світа до зорганізованої боротьби проти такої політики Англії.

ЗЛОВИЛИ КОМАНДАНТКУ БАНДИ ВЛОМНИКІВ.

В Кишеневі заарештовано Ірину Свентову, командантку страшної банди вломників, що доконала в останніх часах 25 злочинств.

ЗАЛІЗНИЧА ЛЬОКОМОТИВА ПЕРЕЇХАЛА ТРИ СЕСТРИ.

На залізничій стації Дермарешті (Гатна) чекали три сестри, Естер, Ліба й Яфка Кац, на потяг до Букарешту. Як почули знак, що потяг надїжджає, вони вийшли на перон, щоб якнайскорше дістатися до вагону й захопити добрі місця. На дворі була мрака й вони не запримітили, що стали серед шин. Не завважили теж, як тими шинами їхала окрема льокомотива. Ця льокомотива так і захопила усі три сестри. Естеру вбито на місці. Другій сестрі відтято обидві ноги, а третю ранено тяжко на руках, ногах, голові й грудях. У безвихідім стані відвезено живі ще дві сестри до шпиталю.

„МИРОЛЮБНА" МОСКВА.

„Всім-всім" говорить Москва про свою „миролюбність". „Всіх-всіх" запевнює Літвінов про безмежну миролюбність совітського уряду. „Всім-всім" малював Косьор і компанія як „найбільшу небезпеку" для миру український націоналізм, що хоче з „світовою буржуазією" викликати війну.

В дійсности совітська преса, в цьому й офіціоза „Ізвестія", пише зовсім іншою мовою, коли говорить про „побіду червоної китайської армії під Чанкайшеком". — „Сьогодні — пишуть „Ізвестія" — Чанкайшек почав знову (вже 6-тий раз) війну з китайською червоною армією, але ця, опираючись на піддержку міжнародного пролетаріяту (читай — Москви), відбіє наступ Чанкайшека". Тепер — кажуть Совіти — населення совітських провінцій Китаю має 100 міліонів осіб і 300-тисячну червону армію. Після побіди червоної армії повіватиме червоний прапор у всіх районах Китаю.

Ось тут вилазить московське „миролюбне" шило з мішка. Мовляв, „міжнародній пролетаріят" узброїв 300-тисячну армію. Цей сам „міжнародній пролетаріят" у Москві аранжує в Еспанії, Кубі й т. д. ріжні авантури, а пан Еріо присягнув би, що найбільш миролюбною, крім нього, є „майбутня союзниця" — Москва.

ВЕЛИКА ФАБРИКА ВАГОНІВ У СЯНОЦІ ПРИПИНИЛА ПРАЦЮ.

Цими днями відома фабрика залізничих вагонів Зеленевського у Сяноці припинила працю. Вже від довшого часу фабрика просперувала слабо й щораз рідше діставала замовлення на вагони. Вкінці дійшло до того, що припинено працю. Дирекція повідомила цілому персоналови працю.

Закриття цеї великої фабрики збільшить поважно число безробітних. Звільнений персонал фабрики висилає до Варшави свою делеґацію.

УКРАЇНСЬКІ АМАЗОНКИ.

За візантійськими літописами, у наших предків брали участь у бою також жінки. Наприклад у 626 р. воювали вони під мурами Царгороду при боці своїх чоловіків, у злуці з ордою Аварів. Наглядний доказ цього знайшли недавно у Рожинських біля Скалата. Над Збручем відкрили там гріб жінки з XI—XII. ст. по Хр., зі скляною брансолеткою на руці, де на черепі є з лівого боку виразна близна від довгої рани, мабуть від удару мечем. Жіночий гріб з подібною близною знайшли майже рівночасно на великому цвинтарищі княжої доби біля давнього Велеграду на Моравії. Всесвітня війна показала, що тип української амазонки не перевівся й до наших часів.

ЗАСУДИЛИ БУВШОГО НАЧАЛЬНИКА ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЖЕЖНОЇ СТОРОЖІ.

Перед львівським окружним судом у Львові відбулася розправа проти бувшого начальника пожежної сторожі у Львові, Цецькевича, як першої з серії розправ — за зловживання у львівському маґістраті. У висліді розправи засуджено Цецькевича за надуживання урядової влади з метою придбання собі матеріяльних зисків на 6 місяців тюрми з завішенням кари на два роки, та позбавлення горожанських прав продовж 2 літ і 100 зл. ґривни.

СОЛТИС — БАДИТ.

Солтис села Бронного, пов. Костопіль, Сюбака Семен вдерся нічю до жидівської родини Заводників, що мешкали в другій половині його хати, й почав бити жінку Заводника сокирою по голові. Хоч він був замаскований, одначе Жидівка його пізнала й почала просити, щоби він дарував їй життя. В другій кімнаті спав її муж, що пробудився й вихопив напасникови сокиру. Сюбака втік, але його схоплено. Йому загрожує тепер наглий суд.

НЕ ПРИВИК ДО ТАКОЇ ТЮРМИ.

Джові Ріо, один із вязнів у тюрмі на острові Велфер у Ню Йорку, попав у таку розпуку через відкриття ґенґстерства в тюрмі, що думає, що просто не має чого в світі жити та міркує про самогубство. За порадою шпитального лікаря коло нього поставлено спеціяльну сторожу, щоби йому не дати вбитися.

ПАРЦЕЛЯЦІЯ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ВОЄВІДСТВІ.

Земський уряд дозволив останніми часами на парцеляцію більших і менших посілостей у тернопільському воєвідстві, а саме: Глубічок (Борщів) кн. Сапіги коло 7 морґів, Буще (Бережани) гр. Потоцького 101, Демня (Бережани) Вольфанта 60, Пліхів—Урмань (Бережани) гр. Потоцького 56, Козова (Бережани) Шелеського 33, Саранчуки (Бережани) гр. Потоцького коло 16, Дуліби (Бучач) Волянського 20, Коростець (Бучач) Банього 120, Половці (Чортків) Міхаловського 7, Камінка Струмилова, Раковської коло 6, Козлів (Камінка Струмилова) Розвадовського і тов. 56, Сидорів (Копичинці) Байґерта 42, Увин (Радехів) Ґеслера й тов. 134, Кокошинці (Скалат) Козловецьких коло 180, Микулинці (Тернопіль) Рейової 13, Кривки (Тернопіль) Рейової 9, Біла (Тернопіль) Вільнеца і тов. 7, Вербовець (Теребовля) Завадзького коло 45, Винятинці (Заліщики) Брикчинського коло 40, Гончарова Гора (Заліщики) Стеллі Турнав 41, Залуже (Збараж) Явеців коло 155, Бонішин (Золочів) Ротів 162, Підберізці (Зборів) Крістіянполера коло 9, Озеряни (Борщів) кн. Сапіги коло 35, Козівка (Бережани) гр. Потоцького 101, Козлів (Камінка Струмилова) Дембінського і тов. 33, Раштівці (Скалат) Мондерера 17, Саджавка (Скалат) Садлецької 24.

УВЯЗНЕННЯ ЧЕРНОВЕЦЬКОГО НОТАРА В БУКАРЕШТІ.

Черновецький адвокат д-р Балтінестер зложив у черновецького публичного нотаря Отенбрайта 250,000 левів. Потім зажадав д-р Балтінестер своїх грошей. Нотар зволікав довший час під ріжними викрутами. Щоби позбутися вназливих напімнень і докучувань адвоката, нотар Отенбрайт відїхав до Букарешту. Д-р Балтінестер віднайшов домівку Отенбрайта в Букарешті й доніс про цей випадок прокураторії, котра зарядила увязнення черновецького нотаря Отенбрайта. Як тільки пішла вістка про його арештування, позголошувалися по свої зложені в нотаря гроші й інші люди. Сума зложених грошей виносить, кажуть, кілька міліонів левів. Про втрату цих грошей ідуть усякі чутки. Між іншим кажуть, що нотар Отенбрайт любив грати й в останніх часах багато програвав. Вкінці, кажуть, узявся він і до чужих, повірених йому грошей.

ТИФ НА ВОЛИНІ Й ПОЛІССІ.

В селі Клешові ширить ся грізна пошесть плямистого тифу, якого жертвою впали досі 40 осіб. Санітарна влада влаштувала для хорих окремий шпиталь. Випадки тифу стверджено теж на Поліссі.

МОСКВА РАДАБ СХОВАТИСЯ ПІД КРИЛА СОЮЗА НАЦІЙ

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Українське Бюро в Женеві подає, що справа приняття Совітів до Союза Націй виглядає як скандал на терені міжнародної політики. Відносно готовости Совітів заховатися від небезпеки війни до Союза Націй назагал у Женеві нема сумніву. Але на дорозі до цього є деякі перешкоди, на які звертає увагу „Журналь де Женев", котрий пише:

„Кожда вільна держава може стати членом Союза Націй, коли за її приняття висловляться дві третини Збору Ліґи Націй, при умові, що ця держава дасть реальні ґарантії свого щирого змагання додержувати інтернаціональні зобовязання". А недодержання міжнародних зобовязань московським урядом цей часопис добачує в зломанню російсько-грузинської умови 7 травня 1930 р. та в нападі московського уряду на Грузію в 1921 р. Про підтримання московського уряду „ліберальною та демократичною Францією" орган Союза Націй пише, що вона цим „скріпляє кайдани, в яких стогнуть пригноблені нації. Франція йде ще далі: вона хоче, щоб Союз Націй іще й ґарантував ці кайдани".

ПОБАЖАННЯ УКРАЇНСЬКІЙ КООПЕРАЦІЇ.

ЛЬВІВ. — На академії, влаштованій зприводу 30-ліття існування Ревізійного Союза Українських Кооператив, відчитано цілу низку привітів, а між ними від Міжнародного Кооперативного Союза в Лондоні, Центрального Кооперативного Банку в Парижі, Кооперативної Унії в Менчестері, Центрального Обєднання Споживчих Кооператив Франції, Кооперативного Банку в Празі, Центр. Кооп. Союза в Чехословаччині, Центр. Кооп. Союза Хорватії в Загребі, а далі багато привітів зі Швайцарії, Литви, Естонії, Німеччини, Болгарії й інших країв.

ШАМПАН КООПЕРАТИЗМУ.

ЛЬВІВ. — Вийшла друком книжка „Ідеольогія кооператизму", вибір з кооперативного письменства, зладжений д-ром Карлом Коберським і д-ром Віталієм Левицьким. Впорядчики дали в руки українських кооператорів вибрані сторінки з писань великих кооператистів ріжних народів. Американський континент заступає кооператист Ворбас, що каже дивитися на політичну економію з точки погляду споживача. Це є той, з котрим відбув теж нараду президент Рузвелт, коли укладав свій плян відбудови краю.

ЯК ДУМАВ ШЕВЧЕНКО ПРО ЖИДІВ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Часопис „Самостійність", який почав виходити в Чернівцях з новим роком, оголосив конкурс на статтю під заголовком „Як думав Шевченко про Жидів". Праці треба надсилати до 20-го лютого ц. р. Стаття повинна бути коротка й написана легкою мовою. За найліпшу статтю заплатить редакція 500 левів.

ЧОМУ НА СОВІТСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ГОЛОДУЮТЬ?

МОСКВА (Росія). — „Ізвестія" проголошують таку статистику зібраного у Совітах збіжжа за останніх 20 років: У 1913 р. зібрано 801 міліонів цетнарів, в 1930 році 835 міліонів цетнарів, а в 1933 р. 898 міл. цетнарів. Отже в часі, коли населення збільшилося мало не на третину, скількість збіжжа збільшилася всього на восьму частину, як вірити большевицькій статистиці. Крім того частина збіжжа згинула при реквізиціях та транспорті. Вигинула й худоба, що давала засоби поживи населенню.

ПАРТІЙЦІ НЕ ЗДІБНІ ДО РОБОТИ.

МОСКВА. — На партійній конференції московської воєнної округи воєнний комісар Ворошилов нарікає, що Совіти мають чудових большевиків, добрих партійців, які сидять на дуже високих посадах, але, на жаль, не вміють виконувати доручень. Оті люди знають, каже Ворошилов, чудово Маркса, Леніна й Сталіна, вміють аґітувати й обороняти лінію партії, але в доручених їм роботі полишаються позаду, бо не вміють її виконати.

БАЛЬОНОВИЙ РЕКОРД.

МОСКВА. — Павло Федесієнко, летун; Андрій Васенко, будівничий бальону, і Ілія Усускін, метеорольоґ, піднеслися на стратосферичнім бальоні „Сиріюс" на 67,585 стіп високо, чим осягнули новий рекорд.

ЗЦЕНТРАЛІЗОВАНО ВЛАДУ.

БЕРЛІН. — В річницю обняття влади Гітлер проголосив, що наці обняли владу в цілій Німеччині й певно її задержать далі у своїх руках. В парляменті принято законопроєкт, який усуває федеративні основи держави, а заводить одну сильну зцентралізовану владу, яка має бути виразом одної обєднаної Німеччини.

ЯПОНІЯ ЗА ЗБЛИЖЕННЯ ДО АМЕРИКИ.

ТОКІО (Японія). — Бувший амбасадор до Америки, Дебучі, запевняє Америку, що вона має на Сході великі ринки збуту, за які не буде ніякого непорозуміння між нею і Японією.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОДИН РІК ГІТЛЄРА

У першу річницю урядування німецький канцлер та справжній диктатор Німеччини, Адольф Гітлер, є ще у великій мірі невідгаданою загадкою.

До відгадки цеї загадки сама Німеччина не додає багато; на те, що про Гітлєра говориться в Німеччині, ширший світ не звертає великої уваги, бо нині в Німеччині оцінювати зі всіх сторін Гітлєра не вільно. Там вільно говорити тільки підхлібно й похвально.

Оцінюючи значіння Гітлєра, зовнішній світ передовсім підкреслює його повне зірвання з політикою Німеччини до обняття уряду Гітлєром. На те, що Гітлєр пірвав з політикою й тактикою демократичної Німеччини, згідні всі спостерігачі.

Та всі рівночасно згідні теж у тому, що Гітлєр зірвав не тільки з політикою своїх попередників, але й пішов у розріз з власними заявами. Хто чув або читав його промови, той сподівався, що Гітлєр передовсім звернеться проти зовнішніх ворогів та що він виповість війну Франції, Росії, Австрії, або Польщі, або всім нараз. Але, добувши влади, Гітлєр не зробив нічого подібного. Він старався заспокоїти Францію, старався скріпити торговельні зносини з Росією, а з Польщею заключив пакт приязни на десять літ.

Замісць кинутися на зовнішніх ворогів, він кинув усю свою силу на внутрішніх ворогів. Його уряд розбиває всякі політичні партії, крім партії національних соціялістів. Він захоплює юнії, бизнесові орґанізації, пресу. Він накладає руку навіть на церкви. Вся держава, відповідно до його пляну, має стати одноцільною, а такою вона має стати, затерши всі ріжниці партій, церков, рас. Така зцілена держава має обняти якнайбільше функцій, стати просто всеобнимаючою. Аж така держава буде така сильна, що потрапить диктувати світови свою волю. З погляду цеї сили оправдується обмеження свободи слова й орґанізації. Дехто навіть виправдує тим усякі заспокоювання чужих держав: це, мовляв, тільки хвилеві засоби, щоби їх приспати. Як Німеччина обєднається й узброїться, то вона заговорить іншою мовою.

Та світ теж не спить. Світ знає, до чого прямує Гітлєр. Його політика викликала в світі загальне недовіря до Німеччини. Його політика знищила здобутки політики терпеливости повоєнної Німеччина. Що Гітлєр думає узброїти Німеччину, це світ теж знає. І є у світі багато сил, які хотіли би покласти цьому край, заки не буде запізно.

Та чи ці сили будуть мати відвагу на рішучий крок? І чи навіть, як вони будуть мати таку рішучість, чи все піде по їх думці? Хто може на це все відповісти нині? Тому Гітлєр іще є великою загадкою історії. Чи дасть він Ндмеччині обіцяну силу, чи добуде він нею обіцяне „місце на сонці", покаже будучність.

КАРТИНА З МУЧЕНИЦТВА УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЬСТВА

Польонізація шкіл на західньо-українських землях, то є під Польщею, йде цілою силою пари наперед. Де ще була українська школа, там її утраквізують, то є роблять польсько-українською. Але лиш так на папері гарно називається: школа утраквістична є властиво польська. А там, де досі, бодай на папері, була школа утраквістична, двомовна, там її тепер уже без пощади польщать.

Як знаємо, торік був у справі шкільної викладової мови **плебісцит,** але справа була так штудерно поставлена, що хочби всі батьки в громаді зажадали української мови викладової в школі, а знайшлися лише двацять таких батьків, що зажадали би польської, то вже школа мала стати утраквістичною!

І нараз тепер показується, що в дуже численних селах заводять утраквізм, та покликуються на це, що батьки 25, а навіть більшого числа дітей, заявилися за школу з польською викладовою мовою.

Таких прикладів, таких дивних фактів наводить наша краєва преса немало, і я лише наведу тут один такий факт з **Мшани,** зборівського повіту. По тім селі ходив в осени 1932 р. поліцай Ящишин та збирав у деяких ґаздів підписи за заведення **семиклясової** школи в селі. А хтож би такої школи не хотів? Отже підписалися декотрі ґазди за таку школу, особливож такі, що взагалі підписуються лише „знакєм кщижа свєнтеґо".

Та гіркі стали для цілої громади ті підписи, коли показалося, що їх ужито на введення утраквізації в місцевій школі.

В Жуківцях, присілку громади Мшана, вела в літі діточий садок панна Дарія Тершаковець, дочка українського соймового посла, селянина. Її робота дуже подобалася селянам і вони просили, щоби вона приватно вчила їх діти. Зголосилися 32 дітей і вона вчила їх у кімнаті, відступленій одним селянином. Була це цілком приватна наука, бо вчителька не провадила ніяких катальоґів, але вже й це „панам з міста" не подобалось. Вони опечатали ту мужицьку кімнату, а тоді вчителька перенесла свою працю до іншої кімнати. Але і за це почали робити слідство, а державний поліцай почав розвідуватися, чи панна Тершаковець має матуру, чи була карана, чи вносила просьбу до інспекторату і т. і. На селян, батьків дітей, що не хотіли посилати їх до школи польської, а давали їх вчити приватно панні Тершаковець, посипалися кари, а на їх жалоби перед інспектором почули: „Ту нема жаднєй України". Сказано делеґації йти „за Збруч політиковаць", та випрошено її за двері.

Крім того й саму вчительку покарало староство гривною 10 злотих, а „вразе несцьонґальносьці" — пять-дневним арештом. Приказано їй, що як хоче вчити діти приватно, то мусить бігати по хатах і кожду дитину вчити окремо.

Та цього всього мало, бо староство взялося ще ось до якого способу: Воно віднеслося до громадського уряду в Мшані, щоби панну Тершаковець, як особу **„шкодлівон для безпеченьства публічнеґо,** ораз з поводу викониваня заводу без управнєня і неможносьці виказаня сен сьродкамі утшиманя люб дозвольоним заробкєм", **відшупасував** до Клицька, в **рудецькім** повіті, і заказом повороту до Мшани. Той **„шупас"** має виконати громада „яко пєрвша стація шупасова под конвоєм стражи ґмінней". Що то значить?

Це значить не більше й не менше, лише те, що ту дівчину мають відпровалити до найблишчої громади і передати її до рук тамошньому поліцаєви, і так дальше, аж на пятий повіт, рудецький, до села Клицька. Та подорож **пішки** потревала би певно з один місяць, а за той час має та дівчина ночувати по **сільських арештах** і їсти те, що їй дотичні уряди громадські дадуть!

І таке діється в четвертім десятку 20-го століття, а заряди це зборівський староста Коцул.

І що сталося би з такою молодою дівчиною, колиб вона завчасу не внесла рекурсу проти того звірства, або коли би пошахровано чи сфальшовано посвідчення доручень цеї славної резолюції до її рук?!

Гей, американські Земляки! Чи чуєте, що тут з нами роблять? Чи наклеймуєте це звірство перед культурним світом?

Доходять до нас слухи, що при Вашім українськім заслуженім орґані виходить тижневик анґлійською мовою. Я переконаний, що цей взиваючий до неба факт буде в тім тижневику оголошений. Правда правдою і правда є великою силою! Славний президент Чехословакії, д-р Масарик, писав раз, що підчас політичної пропаґанди між чужими треба передовсім **правдою** воювати.

А отсе маєте власне правдивий факт. І зважте: пан Коцул навіть не брав на увагу, що та бідна, завзята Українка-вчителька є дочкою посла, котрий може чейже з того факту зробити ужиток в соймі! Коли так поступають з дочкою посла, то щож тоді діється з іншими нашими безборонними вчительками? Це й уявити собі важко.

Свій чоловік.

НЕО-СОЦІЯЛІСТИ

(„Соціялістична Партія Франції (Обеднання Жана Жореса)"

(Допис з Парижа).

Вираз „Маркс сказав" віддавна уважався серед марксистських політиків за абсолютний арґумент. І коли хто-небудь підчас дискусій підніс: „Маркс сказав", противній стороні нічого не залишилось, як тільки замовчати, наскільки не хотів, щоб його вважали за єретика. В минулому році цей арґумент перестав бути абсолютом для певної частини французьких марксистів. Навіть цілу програму марксизму поставлено під сумнів.

У французькій Партії Соціялістів велася від довшого часу боротьба двох ворожих тенденцій: ліва тенденція, що переважає в партійному апараті, не давала змоги парляментарній ґрупі (парляментарній фракції) довести політику згоди з радикалами до сформування коаліційного кабінету. Права тенденція, яка домінує між депутатами, не давала партії переводити в життя „революційну політику" боротьби проти буржуазного устрою й буржуазного уряду. На початку минулого року ця боротьба набрала гострих форм.

Розпочалося з того, що більшість парляментарної ґрупи соціялістів у палаті депутатів, бажаючи вратувати кабінет Далядіє, голосувала за військові кредити і за фінансовий закон. Це викликало конфлікт між більшістю парляментарних ґруп соціялістів (бо приєдналася частина і з сенату) і керуючими орґанами партії, котрі вбачали в цьому голосуванню нарушення партійної дисципліни і партійних постанов. Нео-соціялісти (так стала себе називати права течія, яка не погоджувалася з ортодоксальним марксистським соціялізмом), захищаючи свій чин, у свою чергу закинули обвинувачення партії в зраді демократії, котра своєю тактикою допомагає реакції. Справа ця була поставлена головною точкою на Національному Конґресі партії соціялістів 14, 15 й 17 липня минулого року. На конґресі виявилося принципове розходження між правим і лівим крилом партії. Права більшість парляментарних ґруп соціялістів, виступаючи на конґресі в обороні свого чину, заявила, що соціялісти мусять змінити старі форми. Щоби прийти леґально до влади, мало одного пролетаріяту, а треба притягнути до себе і середню клясу. Соціялізм не може відокремлюватись від середньої кляси, від демократії й від інтересів цілої нації. „В 19-му віці мріяли про орґанізацію світа, збудовану на сентиментальній уяві про справедливість, а сьогодня нації намагаються зрозуміти і засвоїти свою національну реальність — сказав Марке, оден з лідерів неосоціялістів. „Соціялізм у теперішности — продовжує він далі — мусить служити підвалиною порядку. Авторитет влади і змагання до порядку мусять бути головними точками соціялістичної програми". Такі заяви викликали обурення у більшости конґресу. Залунали вигуки: „Фашисти!"

Ґенеральний секретар партії, Поль Фор, висловлюючи погляд більшости партії, сказав: „Якби на протязі 10 років німецька соціял-демократія не плелася на поводі буржуазних партій, то безробітний пролетаріят не пішов би був за Гітлером. Настав час чину. Соціялістична партія мусить відмовитись від якої би то не було співпраці з радикалами".

Таким чином традиційна суперечка між жоресістами і ґедесістами, між прихильниками і противниками активної співпраці соціялістів з демократичними партіями, розвинулася в глибокий ідейний конфлікт. Виявилося, що з ортодоксальним соціялізмом не може зжитися нео-соціялізм Ренoделя, Марке, Деа і їх прихильників.

Конґрес Соціялістичної Партії, осудивши праву більшість парляментарних ґруп, скінчився „розривом без розриву", як схарактеризувала закінчення цеї справи одна паризька ґазета. Нео-соціялісти скликали по закінченню конґресу нараду, на котрій постановили продовжувати свою попередню політику, так рішучо осуджену конґресом. Дня 27. серпня нео-соціялісти Ренодель, Марке і Моптаньон влаштували в Анґулемі великий мітинґ, на котрому скритикували офіційний погляд партії соціялістів і її провідників Леона Блюма і Поля Фора. Розпочалась отверта боротьба. Адміністраційна Комісія Партії, вбачаючи в анґулемському виступі нарушення дисципліни (проти головної лінії, принятої партією, члени партії можуть виступати лише в партійній пресі і на партійних, а не публичних зборах), скликала в листопаді минулого року національну Раду Партії Соціялістів, котра 5. листопада виключила з партії Ренoделя, Кереля, Моптаньона, Марке, Деа й інших нео-соціялістів.

Дня 3. грудня 1933 р. нео-соціялісти скликали в Парижі установчий конґрес „Соціялістичної Партії Франції (обеднання Жана Жореса)", котрий затвердив статут і маніфест новоутвореної партії.

Новоутворена партія Le **Parti Socialiste de France** (Union **Jean-Jaures)** має черпати свої сили посеред тих, що „мають досить старого спорохнявілого катехизму, вихолощеної і спаралїжованої доктрини". В протилежність марксистським соціялістам, котрих наука збудована на розумінні кляси, зорґанізованої інтернаціонально, нео-соціялісти ставлять націю понад клясою і прямують до створення соціяльної републики, котра буде вживати свого авторитету, на те, щоби підпорядкувати капіталістичні сили і привілеї загальним інтересам нації. Дістатися до влади і відповідно підготовити до цього партію, це є головне завдання, яке ставить собі новоутворена партія. Соціялістична Партія Франції в свойому маніфесті так означує свою програму: нація понад клясою; порядок і міцна демократична влада; реорґанізація держави; поновлення державного апарату. Крім цього нео-соціялісти намагаються перевести в життя: встановлення мінімальної заробітної платні; оподаткування нафти, ґазу й електрики; встановлення 40-годинного робучого тижня.

Щодо внутрішньої структури партії, то найвищим її орґаном являється Національний Конґрес. Керування партією знаходиться в руках Центрального Комітету (50 членів). Центральний Комітет виділює з себе Виконавчий Комітет в складі 10 членів. Для вирішення наглих політичних питань Виконавчий Комітет має право скликати конґрес. Щож торкається парляментарної ґрупи партії, то вона сама вирішує (в межах партійних постанов) свою тактику і свої чини, за котрі безпосередньо відповідає перед конґресом партії.

Соціялістична Партія Франції подала заяву про своє бажання вступити до II. Інтернаціоналу.

Офіційним орґаном новоутвореної партії являється щоденна ґазета „Апель" (Ль'Апель), котру видає і редаґує Комнер-Морель.

Свою політичну діяльність нова партія розпочинає з інтерпеляції про робітників чужинців, яку в близькому часі має внести в парляменті один з членів парляментарної ґрупи нео-соціялістів. Цікаво, як поставиться нова партія до робітників чужинців. Ця справа торкається і нас, бо серед робітників чужинців у Франції є теж багато Українців.

Підполк. **І. Л. Морей де Моран.**

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Н. В. — Уложений Вами гимн У. Н. Союза не підходить під ту арію, яку Ви піддаєте. Крім того ми вже маємо гарний гимн з ґарними словами і гарною музикою. Тому було би найкраще тепер замісць гимнів надсилати Батькови Союзови нових членів, бо того він найбільше потребує.

І. П., Ірвінґтон, Н. Дж. — Дістаньте з краю оріґінального листа з наліпкою таких марок, які Ви нам надіслали.

М. С., Вунсакет, Р. Ай. — З такими дописами, в яких торкаєтеся бизнесу, треба бути дуже осторожним, бо можете напитати клопоту собі й редакції.

— Я бачила твого чоловіка вчора, та він не запримітив мене.

— Знаю, він згадував мені.

К. Макушин.

БЕЗРОБІТТЯ В ПЕКЛІ.

(Небилиця).

(1)

У Львові жив поет Богдан Жадлович. То був український поет. Хоч люди не годні були зрозуміти того, що український поет годен жити з поезій, очевидно українських, то той поет таки жив. Його ближчі знакомі казали, що він має „свиняче щастя", бо все в саму пору, себто, коли вже не годен нікого „натягнути", вмре якийсь ближчий або дальший „кіл в плоті", полишаючи відумерщину, записану на щасливого поета. — Люди вірили в таке його щастя, тож в часах скрути давали йому зачети на якусь певну відумерщину.

Найближчою надією Жадловича був старенький вуйко. Великий був скнира і душигріш. Поки був молодший і здоровий, жив у Львові. Жив як собака, щоби більше відкладати до банку. Коли постарівся, виїхав до малого містечка, бо там не лиш мешкання дешевше і харч дешевший. В малій дірі лікарі не так друть як у Львові, кошти смерти менші і похорон буде коштувати менше. Спровадився до хати, зараз при цвинтарі, щоби, як будуть його ховати, не треба було брати каравану.

Хоч поет довго ждав на того багача, таки діждався. Його постійний шинкар побільшив для нього кредит. і приятелі Жадловича знов привезли його до хати мертвецьки пяного.

Що вуйко помер, написала Жадловичеви господиня хати. в котрій небіжчик мешкав. Раз на рік старий робив собі баль. Се бувало в роковини декорації його грудей якимсь ордером з нагоди переходу на емеритуру після довголітньої вірної служби в цісарськім уряді. Сего року старий скупердя зїв печене порося, миску книдлів зі сливками і напився зимної води. Нерозважний не подумав, що сімдесять і пять-літний робить таке хіба лиш тоді, коли хоче догодити любому спадкоемцеви. Хоч такого доброго серця старий не мав, він таки взяв тай вмер.

Господиня писала Жадловичеви, що недужий до останньої хвилі був про тямі і мав ясний ум, всім цікавився і від своїх привичок до останнього віддиху не відступав. Воскову свічку, поставлену в головах, згасив сам з ощадности. Не забув, що ще лишилося печене курятко. Щоби по його смерти не змарнувалося, в останній хвилі зїв його. Зїв на силу, бо не голодний був і в горло не лізло йому. Курятком доправив собі так, що віддав Богови духа.

Одержавши того листа, Жадлович, як все робив при такій оказії, звичайно й без оказії, зібрав приятелів і основно впився. Коли витверезився, погадав собі, що треба поїхати на похорон вуйка. І лицювало би, бож то вуйко, і вдячність за грубу відумерщину приказувала. Також обережність приказувала поїхати, щоби допевнитися, що та стара і добра людина справді перенеслася туди, де вже нема болізни ні печали, тільки безконечне життя. Не було виключене, що такий скнира з ощадности впав на два або й три роки в летарґ, щоби не марнувати їди, світла, пасти на черевики, тощо.

Правду кажучи, що хоч би то справді був летарґ, то Жадлович не думав кликати лікарів, щоби се ствердити, і був би похорону не спинював. Він не був оглядачем і того обовязку не мав.

Небіжчик міг бути вповні вдоволений зі свого сестрінка і одинокого спадкоемця, бо Жадлович одинокий приїхав на похорон. Приїхав цілий одітий чорно, з чорною опаскою на капелюсі, з чорною опаскою на рамени. Жовті черевики були замащені чорною пастою. Небіжчик, котрому за життя так добре велося, що пристарав немалий маєток, і по смерти мав щастя, бо дістав такого уважливого спадкоемця.

Саме тоді, коли Жадлович надїхав, його вуйка вкладали до домовини. Добре придивився небіжчикови. Йому бачилося, що небіжчик дихає. Також рушив рукою. Виглядало, що то робітник, що укладав його в домовині, тою рукою рушив. Та це було виключене, думав Жадлович, що то таки сам небіжчик рушив, отже він може це не небіжчик.

Жадлович вже не відступав від домовини. Не відступав і тоді, коли заклали віко і пришрубували шрубами. Ішов за домовиною на цвинтар. Власними очима бачив, що домовину спустили до глибокої ями і яму виповнили каменистою глиною. Тепер осиротілий поет успокоївся, думаючи:

— Хоч би то був летарґ, то нещасливий любий вуйко вже не вилізе. Домовина добре зашрубована і безсильний старець не піднесе такого тягару, яким придавлене віко домовини. На провінції робота солідна, не така фушерка, як в столици краю. На провінції гробарі копають ями багато глибші і домовину присипують тягаром на пятьдесять процентів більшим.

Коли сестрінок вже допевнився, що вуйко не встане, щоби свою руку покласти на відумерщині, загадав до Львова відїхати з тою відумерщиною. Та до того скарбу ще боронили приступу ріжні формальности. Жадлович рішився ще два дни місити грузьке болото жидівського міста. Очевидно, хотів пережити ті два дни так весело, як тільки мож було в такій провінціональній дірі.

Великий мораліст сказав би, що не лицює розгнуздано гуляти зараз по похороні такого близького свояка. На добавок щасливий дідич багатої відумерщини повинен бодай пару тижнів, як не цілий рік, не лиш „носити жалобу". Повинен сумувати не лиш опаскою на рамени, а своїм життям, цілим своїм поведенням.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ВІДВАЖНИХ СВІТ НАЛЕЖИТЬ.

Кождий пан чи посесор двора любить мати наставника, котрий вміє на людей гавкати, викрикати, щоби робили. Ну й до одного двора згодився молодий Жидок за такого посіпаку. Щоби свому хлібодавцеви приподобатися, то він все кричав на людей до безтями. Хлопців і парубків боявся, щоби його не набили, а дівки то він відважився бити по крижах і пятах, а декотру за коси умів пошарпати. Бідні дівки мусіли тому Жидкови терпіти наругу, бо боялися, що коли би йому зробили якого здорового збитка, то він їх більше на роботу не прийме.

Та, як приповідка каже, до часу збанок воду носить. Одного разу вийшла на роботу здорова дівка Ганка. Дочка заможніших родичів, вона пішла собі от так за гроші, немовби для розривки з дівками. Та Жидок, щоби й на ній показати свій авторитет, потягнув її костуром по пятах. Та вже дещо знала про його поступовання і нічого йому не сказала, тільки подивилась на нього невеселим поглядом. А коли він пішов в другий кінець лану до людей, дівки кажуть Ганці: „Ну й тебе привитав, хоть ти перший день вийшла за гроші''.

Ганка нічого не жалувалась на свою наругу від Жидка, але спитала дівок: „Чи він завжди так з вами поступає?''

Кажуть: „Так!''

„І ви йому даруєте такі збитки над собою?''

„Ну, а що маємо робити? Боїмося, що нас більше до роботи не прийме''.

„Зате біда вам, що ви боїтеся. Чекайте, нинька ввечер ви побачите, що я йому своєї наруги не подарую. Але вас прошу одну-двох, щоби ви лишилися зі мною, щоб й ви мені помогли, колиб я сама йому ради не дала його набити. Це ваш обовязок, бо й ви від нього терпите. Це буде для вашої користи. Отже, котрі охочі мені до помочі?''

Зголосилось кілька. Решта прирекла, що будуть язики тримати за зубами.

Тоді Ганка висказала їм плян, як і що мають робити. Перед заходом сонця ми лишимося позаду інших людей, так, що він нас притримає довше на лані, аж смеркнеться. Тоді буде добре його набити, бо ніхто не буде видіти. Вас кілька піде скорше зі мною до ліса. Коли він буде йти стежкою до двора, я вискочу перша, завину голову в мішок, а ви можете бити''.

Як сказано, так і зроблено. Вони лишилися позаду, а той мало зі шкіри не вискочить. Так на них викрикає, неприличними словами їх називає. Каже, щоби їх тримав до півночи, то вони мусять свою частку вирівнати. Ганці й дівкам лиш того й треба, щоби Жидка в злости розперезати, бо будуть мати кращий апетит його обробляти.

Нарешті вирівнали лінію і йдуть домів, співаючи, немов нічого не знаючи. Як Давид опинився в тім місці, де Ганка з посестрами чекали, обвинули йому голову міхом і як не зачнуть молотити кулаками, ногами. Коли думали, що вже має досить, скотили його в рів і там лишили.

З тяжкою бідою якось приволікся до двора. Нікому ані словом не писнув, що з ним було, тільки сказав, що дуже хорий і мусить іти до ліжка. Коли виздоровів, то за службу подякував і винісся з того двора, ніхто не знав, де.

Коли прийшов інший, то вже знав, що мається поводити з людьми по людяному, бо тут і дівки не позволяли собі кіля на голові тесати. Ганці були всі вдячні, що вміла пімститись за свою і їх наругу й кривду. Всі її подивляли за її дівочу відвагу.

І я від себе всім таким людям честь складаю, що свою гідність обороняють, бо людям з відвагою у світі добре жити. Наші герої й геройки дали науку прикладом свого власного життя, як за правду-справедливість треба боротися сміло й відважно.

Громадянин.

КОРИСТАЙТЕ З ЮВИЛЕЙНОЇ ОФЕРТИ „СВОБОДИ"

Щоби уможливити читання нашого органу ще ширшому кругови нашого громадянства, адміністрація „Свободи" проголошує з приводу Сорокліття Українського Народного Союза спеціяльну оферту для тих передплатників, які запренумерують „Свободу" в січні, лютім і березні 1934 року. Для тих передплатників буде знижена цілорічна передплата з 7 долярів на $5, а піврічна з $3.75 на $3.

Мусій Степанчук.

НАШІЙ ГЕРОЙЦІ, ОЛЬЗІ БАСАРАБ.

(В 10-ліття її смерти).

СМЕРТЬ ГЕРОЙКИ.

(Ольги Басараб).

Не чайка в морю потопала,
Що вихор крила підкосив, —
Земля Вкраїни так стогнала,
В жалобі плакав город Львів.

Зза грат тюремних в ніч зимову
Розніся стогін болю й мук,
Смертельний стогін Жінки Львова,
Що впала з Ляха-ката рук.

Не хмара мовчки насувалась,
Без громів, блисків і дощу, —
Без співу й дзвонів це ховали
Геройку, Галицьку Дочку.

У нічку тиху на цвинтарі,
Де хрест й могила на горі,
Сіяють з неба ясні зорі,
На Вічну Память по Сестрі.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.СОЮЗА

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Приготування до ювилею.

Дня 21. січня ц. р. відбувся мітінг товариства Любов, від. 370 У. Н. Союза.

Предсідник Микола Плутовський пригадав присутним членам, що наш Батько Союз обходить у цім році 40-літній ювилей свого існування.

Потім приступлено до вибору місцевого комітету, котрий має занятися влаштуванням ювилею в нашій місцевости.

Дня 26. січня відбулося перше засідання комітету, на котрім ухвалено відсвяткувати Союзовий Ювилей в нашій громаді дня 29. квітня цього року. Ухвалено запросити на це велике свято позамісцеві товариства з Сімур, Ансонія, Дерби, Бриджпорт, Ню Брітен і Ню Гейвен.

Просимо всі місцеві товариства здержатися в той день від влаштування підприємств.

Рішено, що той ювилей відсвяткується тоді, як придбаємо в нашій громаді й околиці якнайбільше нових членів, а головно молоді, для У. Н. Союза.

Ювилейний Комітет.

ЯК БОРЮТЬСЯ ТУРКЕСТАНЦІ ПРОТИ МОСКВИ

(УП) Московсько-японське напруження доходить в останніх часах до найвищої точки. На Далекому Сході загрожує Японія не лише інтересам Москви, але й інтересам Англії та Америки. Тому є зрозумілим, що при таких умовинах Москва шукає собі союзників між капіталістичними державами. Причиною заключення пакту між Америкою та Москвою є ніщо інше, як боязнь Москви стратити землі на Далекому Сході.

Японія потребує просторів для надвишки свого населення для добування сирівців для своєї індустрії та для збуту готових товарів. Через те вона й вмоталася в економічну війну з багатьома державами. Японці заливають світовий ринок дешевими, але добрими товарами. Навіть Англія не може тут нічого порадити, бо Японія є в стані продукувати товари так дешево, як ніяка інша країна в світі. Діється це тому, що японська індустрія зраціоналізована, а дальше, що життєві вимоги японського робітника є такі низькі, що він вдоволяється низькою заробітною платнею. Так нпр. Японія є встані пускати на ринок жарівки в ціні двох американських центів, коли інші країни не можуть їх продавати нижче від 10 американських центів. Тому не лише Европа, а й увесь світ, Австралія, Африка й Азія стараються охоронитись перед заливом японськими товарами. Проте багато европейських країв купують ще й нині дешеві японські товари.

Як довго Японія не має просторів, кудиб вона могла перекинути надвишку свойого населення, так довго вона примушена прогодовувати його при помочі індустрії. Японська індустрія зуміла вже всадовитися зі своїми товарами в Персії, Афганістані і вспіла витиснути звідтіля всіх конкурентів. Австралія, Індія, Америка й Англія хороняться великими митами. Так прим.: Індія підвищила мито на японські товари на 75%. Через те Японія є змушена здобувати собі в Азії, на близькому їй континенті, нові ринки збуту й пустила в рух клич: Азія для Азійців. Вона машерує на Монголію. Але тут натрапила вона на московську сферу інтересів. На одному терені стрінулися дві імперіялістичні держави. Москва шкодить Японії большевицькою пропагандою в Китаю та на полудневих островах і тому Японія хоче з нею раз остаточно розрахуватись. Той розрахунок може прийти скорше, к дехто думає. Між обома контрагентами трапляються в останньому часі непорозуміння і малі конфлікти. Москалі все протестують, але не одержують на свої протести жадної відповіди. Та Кремль мовчить і вичікує нібито спокійно дальших подій. У міжчасі веде сильну радіову пропаганду проти Японії.

Для Японії ще здається не прийшов час, щоб вона пішла в отвертий наступ на Москву. Вона мусить собі наперед запевнити плечі з боку Америки й Китаю, або принайменше досягти невтральности тих країн. Передовсім старається Японія дістати під свій вплив Китай або принайменше зєднати собі його симпатії. Бувший японський підсекретар в Союзі Націй ствердив зприводу поїздки на протязі 80 днів по Китаю, що в цілому Китаю не помітно тепер протияпонського настрою і що тепер почнеться нова епоха японсько-китайських взаємовідносин. Китайці прийшли до переконання, що їм нічого виступати проти Японії. Це був перший японський крок. Тепер Японія шукає шляхів наближення до Америки. За деякими вістками, Японія задумує признати права Америки на Филипини та висловитися за американську перевагу на тій частині океану. Дальше задумує Японія признати всі китайсько-американські договори, заключені на протязі віків. Тим способом хоче Японія осягнути признання Америки на Манджурію й Монголію та зобовязання задержати невтральність на випадок московсько-японської війни.

Так підготовляється Японія до війни з Москвою. Відповідно до цього вона збільшує й свої воєнні морські і сухопутні сили.

Якжеж тепер буде виглядати положення обох тих націй на випадок війни? По скількости людського матеріялу Москва є сильнішою, одначе якістю є сильніші здисціпліновані Японці. В Московщині панує напруження з приводу утиску Москвою ріжних немосковських народів. Ті нації вичікують лише моменту, коли вони зможуть звільнитись від приязних обіймів Москви. Зате Японія стоїть одноцільним національним фронтом. Всі Японці є з природи великими патріотами, які готові пожертвувати себе за вітчину, вмерти за цісаря. Така нація не дасться нічим здержати від осягнення своїх цілей. Щож до Московщини, то вона не зможе на випадок війни опертись на 8, нею створених републиках. По всій території московської імперії, від України почавши, через Кавказ і Туркестан аж до китайської границі шириться хвиля національних рухів. Від літ борються ріжні нації проти Москви за свої національні права. Особливо в середній Азії досягла ця боротьба таких успіхів, що змусила була Москву вжити рішучих протизаходів. Ішло тут про Туркестан, який воює безперестанно з Москвою, від 1918 року почавши. В обличі московсько-японського конфлікту туркестанський визвольний рух набирає нових імпульсів, нового значіння.

До першого зудару між Москвою та Туркестаном прийшло було в 1918 році. Туркестанці були побідниками. Москалі були змушені усунутися з краю та признати автономний туркестанський уряд. Сталося це 11-го лютого 1918 року. Між Туркестанцями запанувала була велика радість, яка одначе довго не тревала. Одної гарної ночі напали московські банди на вільний Туркестан та зчинили між населенням страшну різню. Цілий край повернено в руїну. Все, що лише можна було, забрали червоні банди з собою. В руки Москалів попав був також увесь запас золота туркестанського державного банку. Кромі того на всі міста, по яких не осталося й каменя на камені, понакладувано величезні контрибуції.

Та Туркестан не піддався. Туркестанці повтікали в гори і вели з Москалями безперервну успішну війну аж до 1925 року. Під проводом Енвера Паші добилися вони були великих успіхів і на три чверті освободили були край від Москалів. Тому одначе, що залізнича лінія була в руках Москалів, тамті відтяли Туркестанцям довіз живности. Крім того забракло їм зброї. Сам полководець поляг у бою.

Але туркестанська молодь бореться дальше. Цілими сотнями висилають її Москалі в чужі краї, але корінь революційного руху не дається зломити. Туркестанці боролись і борються лише власними силами. В часі попередньої боротьби окружний світ не подбав за те, щоб достарчити їм зброї, хоч була до цього можливість. З тієї боротьби Туркестанці дуже багато навчились, а головно пізнали, що на нікого їм надіятись не мож, тільки на власні сили.

Країна Туркестан лежить між Китаєм, Афганістаном, Персією та Каспійським озером. Колись була це могуча країна і притягала до себе своїми богацтвами чужих володарів. В 328 році перед Хр. завоював був Туркестан Александер Великий Македонський, а в 13 століттю нової ери панували там Монголи. Щойно Тамерлян довів був цю країну до цвитучого стану. По його смерті держава розпалась була на низку князівств, що взаїмно себе поборювали й ослаблювали, а головно замкнули були край від посторонніх впливів.

Також і нині таке замкнення краю перед чужими є дуже гостре, але переводить його не сам Туркестан, тільки Москва. Чужі можуть виїхати туди лише за особливим дозволом. За давніших часів дійшов був Туркестан під Москвою до високого розцвіту. Там родяться полудневі овочі, яких ніхто не збирає. На степах випасаються великі череди овець, а земні надра криють в собі скарби в нафті, золоті, сріблі та дорогоцінних каменях. Найбільшим одначе скарбом тієї землі є бавовна, що нині покриває 85% всього московського запотребування.

Незважаючи на такі багатства все населення жиє дуже бідно. Від часу заведення большевизму край ще більше збіднів. Ліси повирубувано на топливо, а овечі череди заграблено та повипродувано за границю, щоб лише дістати чужу валюту для Москви. Туркестанцям заграблено їхню народню ношу, а їхні мошеї поперемінювано на політичні клюби.

В 1925 р. поділено Туркестан на 5 так званих самостійних республик: Узбекістан, Туркменістан, Казакстан, Кіргізестан і Таджікестан. Кожда република має про форму свого президента і своїх міністрів. Так розбито єдність краю, хоч населення в суті є однакове, з однаковими традиціями, звичаями й обичаями. На місце одної нації хоче Москва створити аж окремих пять, для яких уже твориться штучні мови і штучне письмо.

Заряд краєм не належить до туземців. Залізниця, почта й військо є в руках московських комісарів, які дбають за те, щоб витиснути звідтіля стару туземну культуру і насадовити нову, московсько-комуністичну. Під господарським оглядом Москва висисає край до останнього. За пляном Москви повинні Туркестанці зовсім покинути хліборобство і взятись за рощення бавовни. Збіже для власного ужитку мають вони діставати з Сибіру. Таке господарення відбилося на країні в той спосіб, що там вибухла голодова катастрофа. Кождого Туркестанця, який дозволить собі сіяти збіже, арештують і висилають на північ на певну смерть.

При таких умовинах не можна очікувати, щоб на випадок війни Туркестанці стали по стороні Москви. Крім того посідання Туркестану для Москви стало в останніх часах ще важнішим з огляду на те, що показалося, що Туркестан може продукувати також дуже добрий чай. Крім того відкрито в Туркестані ще один рід кавчукової ростини Тав-саґіс, і то у великій скількости. Ростина ця по 10 місяцях росту дає 6.4% до 13.9% по субстанції кавчуку. Ростина ця росте там дико і не перешкоджує культурі бавовни.

Туркестан напевно стане на випадок війни по стороні Японії. При цьому шкода тепер думати над тим, що можна буде створити спільний фронт Персії, Афганістану і Туркестану проти Совітів. Також від Турків не очікують Туркестанці ніякої помочі.

Японія має над Москвою ту перевагу, що вона є національно одноцілою, а Московщина складається з ріжних націй, які вже тепер хитають основами імперії. Всі поневолені нації подадуть собі напевно руки на випадок війни для спільної боротьби проти гнобителя. Щодо Туркестанців, то можна сказати, що вони, колись нарід пануючий, не зможуть на віки зносити московське ярмо. Нарід цей виріс у тяжкій школі і боровся та бореться за себе без чужої помочі зі сходу чи заходу. А час волі для нього прийде мабуть дуже скоро, скорше, як хтонебудь сподівається.

В. Й.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 11 січня 1934 р. помер **Мирон А. Шаравара,** член 206 відділу У. Н. Союза в Блекстон, Масс. Хорував пять місяців. Похорон відбувся 14 січня. Як родичі покійного сина, щиро дякуємо всім тим, що віддали Йому останню прислугу. Зокрема дякуємо членам Молодечого Департаменту 206 відділу, хлопцям і дівчатам, товаришам і товаришкам Покійного, з якими наш син виріс, бавився і виховався. І щиро дякуємо старшим нашим приятелям і знакомим і всім чесним Союзовцям.

В нас є родина з 6 осіб. І всі ми стоїмо в нашім У. Н. Союзі. В такім нещастю як те, яке нас стрінуло, ми наглядно переконалися, що значить, у часі смутку і болю належати до великої Союзової Родини.

Зазначимо, що місцеві урядники відділу подбали про все, щоби нас потішити в нещастю, а головний уряд виплатив негайно те, що припадало по нашім сині.

Яким і Антонія Шаравари.

НОВІ КНИЖКИ.

У. КРАВЧЕНКО: НА ВИЗВОЛЬНОМУ ШЛЯХУ. Картини. Коломия, 1930. Накладом „Загальної Книгозбірні". 80 сторін.

Події цих поетичних драматичних картин розіграваються на шляху із Трипілля до Києва підчас боротьби за українську незалежність. Від цеї боротьби відводить людей журба за приватні справи, бажання зажити спокійним родинним життям. Героєм у тім моменті виступає кобзар, котрий колись теж мав рідню, жінку й діти, котрий теж дбав за свій дім, як свій храм. Але прийшли люті вороги, знищили його дім, убили діти й жінку. Нині кобзар зрозумів, що понад особистим домом є ще інший дім, інший храм: соборна Україна. Як вона не буде вратована, то й особисті доми не будуть уратовані. Зрозумівши це, він зрозумів потребу оборони незалежности України. Та він побачив відразу, що інші ще цього не розуміють, і тому він вибирається на Україну будити нарід до зрозуміння цеї правди, без якої неможлива оборона Соборної.

У своїй праці кобзар стрічається з несподіваними комплікаціями. Нарід розуміє потребу боротьби за Україну, але не розуміє ще, з ким має стати на боротьбу. Він хоче визволення, але про визволення говорять йому всі, які хочуть його допомоги: і Українська Рада, і Махно, і Зелений, і большевики. Є люди, які, замісць напружити мозок, щоби розчовпати розумом це питання, кричать про потребу згоди. Кобзар кличе не до мира, а до боротьби.

І знову виринає комплікація: українські маси заслухуються в обіцянки „Гонекіна" (Денікіна) дати селянам соли й нафти. А ледарство нашіптує людям сидіти тихо, не ворушитися, підіждати, що буде. Це могло би припасти до вподоби декому з молодих, головно молодому парубкови, що любиться в дівчині. Та коли дівчина, щоби бути з козаком, сама приступає до походу, справа обертається інакше. На вид запалу в дівчини вся молодь хоче брати участь у великих подіях. Сцени кінчаться масовим захопленням боротьбою.

Книжка передає сильно могутні настрої, що колисали українським народом у часі його визвольної боротьби.

—o—

УЛЯНА КРАВЧЕНКО: ДЛЯ НЕЇ ВСЕ. ПОЕЗІЇ. Коломия, 1931. Загальна Книгозбірня, ч. 28. 128 сторін.

Це другий том збірки поезій добре відомої поетки. (Перший том збірки вже готовий, але ще не виданий).

Другий том обнимає досить довгий простір часу, бо є тут поезії, писані ще в 1911 р. році. Про характер збірки можуть свідчити кілька білих сторінок з написом: „Сконфісковано!" В інших місцях цензор тушом замазав стрічки.

Щоби дати читачеви поняття про дух поезії цеї поетки, дозволимо собі навести отсю поезійку:

Не сумуй і не скигли,
хоч круг тебе холод... мли...
хоч усюди ніч без зір...
Не сумуй, а кріпко вір:
Завтра буде сонце!

Сонце розяснить блакит.
Зацвите і ярий цвіт,
і пісень побідних тони
попливуть під неба звід...
Струя тепла, животворна
покріпить на бій, на труди,
і пригнобленим рабам
сил додасть до оборони.

Не сумуй і не скигли,
хоч як тяжко-важко нам...
Тільки нині холод, мли...
Завтра буде сонце!

(Стор. 96).

Між зібраними тут творами є багато, які надаються для деклямації на національних святах і обходах.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

Проситься відділових секретарів присилати повідомлення про всякі збори принайменше один тиждень перед зборами.

—o—

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. лютого, в год. 3-тій пополудни, в гали У. Н. Дому при 4-тій вул. Проситься всіх членів прибути на ці збори, де почуєте цікаві новини. — Іван Гачак, предс.; М. Дмитрик, кас.; Стефан Верещак, секр.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за виплачення мені посмертного в сумі $1,000 по моїм чоловіку Василеви Мельник, котрий зістав убитий в автомобілевім випадку 9. грудня 1933.

Також дякую Братвту св. о. Николая, від. 38 У. Н. С., котре взяло участь у похороні, і за виплату з Братства $200.

Текля Мельник і діти,
Оборн, Н. Й.

—o—

Я, нижче підписаний, складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою помічю в моїй тяжкій слабости. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Михайло Гайда,
член від. 155 У. Н. Союза.

—o—

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котрі стали мені великою помічю у моїм тяжкім положенню. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Марія Процанин,
члениця від. 155 У. Н. Союза.

ВИСТАВА МІЛІОНА РОЖ.

У Чехії в місцевости Блятна відбувалася вистава рож. Серед міліона рож тієї вистави знайшлися найновіші сензації огородництва, отже **чорні рожі** та виплекана останніми часами **триколірова рожа державних барв Чехословаччини: біло - червоно - синьої**. Рожу цю вдалося виплекати одному з огородників у Блятній, а в честь своєї батьківщини назвав цю рожу назвою „Чехословаччина".

—o—

ЖЕНИТЬСЯ НАЙМЕНШИЙ.

В Амстердамі вийшла дочка найбагатшого торговця діямантів за найменшого в світі кльовна, Андрія Фрейтона Він із роду Мадяр, а високий всього 72 цм. Тому, що має вже 35 літ, годі сподіватися, щоби бодай трохи підріс іще. Кільканацять літ тому побачив його на Мадярщині директор одного мандрівного цирку та як фаховець зрозумів, що на цьому маленькому чоловіці заробить великі гроші. Після довгого вагання Фрейтонові батьки згодилися, щоби їх син мандрував із цирком. Небаром Фрейтон став славним у світі кльовном, а завдяки здібному менаджерови анґажували його по всьому світі. На одній виставі в Амстердамі побачила кльовна дочка багадого торговця діямантів і залюбилася в ньому. Батьки не хотіли згодитися на подруже, одначе дочка загрозила, що покінчить самогубством, тому батьки вкінці згодилися на нерівне подруже.

—o—

СІЛЬСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ З 600 ГІСТЬМИ.

У мадярському селі Серембі (в великомадярській рівнині) відбулося весілля Юлішки Болтош із Лайошем Ковачем. На весілля запросили 600 гостей, яким приґравали дві циганські музики та дві трубні.

Гості зїли на гостині дві корови, дві безроги вагою по 300 фунтів, два телята, 8 овець, 700 штук домашньої птиці, кілька сотнарів хліба та кілька сотнарів леґумін і тісточок і багато овочів.

А хто добре попоїв, хоче й добре попити, то гості випили 1,600 літрів вина, 1,000 фляшок содової води та лікерів.

—o—

ЯПОНЦІ ШУКАЮТЬ ЗОЛОТА В ЗАТОПЛЕНОМУ КОРАБЛІ „РУРИК".

Російська далеко-східня фльотиля в 1905 р. підчас російсько-японської війни натрапила біля Урусану на корейських водах на переважаючу силу японської фльоти. Російський корабель „Рурик" затонув у тому бою з усією залогою. З „Руриком" пірнула в глибінь океану також каса російської фльотилі, в якій, як говорили, було багато золота.

Щоби дістати те золото, Японці побудували спеціяльний підводний човен для нурців, який може пірнути наж на 200 м. глибоко. Після трох-літньої даремної праці вдалося їм нарешті віднайти „Рурика" й нурці дісталися на днях до корабля. Та в адміраловій кабіні знайшли лише касетку з адміраловим денником і сейф у стіні кабіни, де було всього кілька міліонів паперових рублів. Та Японці не тратять відваги і стараються видобути корабель з води.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ЦИГАН.

Грав на скрипці тужні пісні, що за серце хапали.

Я приступив до нього, заговорив. Глянув на мене гарними, трохи сумними очима та сказав:

— Бачите, пане, я вже старий Циган, а все ще мушу жити неспокійним життям, переходити з місця на місце, аж котрогось дня піду за моїми батьками. Бачите, на цій скрипці грав іще мій прадід, а мій син буде також грати на ній, бо я не заберу її з собою до гробу. Ми, Цигани, добрі люди — й ще нині помандруємо далі, завтра їсти та спати будемо — сам не знаю де — таке наше всеньке життя!

Потім Циган пішов у свій табор, а я пішов додому.

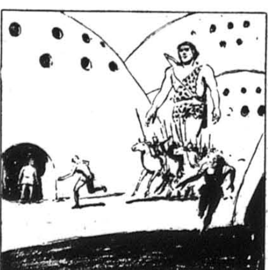
І щойно дома побачив я, що не маю годинника і грошей.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

(38)

Пиґмеї були малі ростом, але мали предовгі імена. Їх король звався Адендрогаґкіс. Він був дуже прихильнио настроєний до Тарзана, бо Тарзан увільнив з рук великої жінки Алалів королівського сина, Комодофльоренала. Його люди робили все, що лежало в їх силі, щоб уприємнити Тарзанови побут у їх краю. Кождого дня сто рабів приносили йому їсти до його мешкання, за яке він собі вибрав велике дерево за містом.

Скільки разів він проходжувався між домами оселі, відділ кавалерії гнав ґальопом перед ним, прочищуючи йому дорогу, щоби хто не попав йому під ноги. Але Тарзан був уже обережний, щоби хто з них не мав через нього якого клопоту. Як він навчився їх мови, то пізнав про них багато цікавих річей. Кождого дня князь Комодофльоренсал помагав учити великого гостя і від нього Тарзан навчився дуже багато.

Як Тарзан ішов містом, його очи не спочивали ні на хвилину. Особливо цікавився він, як пиґмеї будували свої доми. Ці доми були багато вищі від високого Тарзана. Кождий камінь, а важив він до пятьдесять фунтів, підношено вгору з ношей на плечах двох рабів. Доми були округлі. У споді мали вони до двіста стіп у промірі. Кождий дім мав чотири входи: один вхід від кожної сторони світа.

Кождий коридор мав які три стопи ширини, або 12 стіп відповідно до міри пиґмеїв. У самій середині будівлі в даху був округлий отвір. До будови вживано грубого асфальту, котрий приношено до будови у величезних кітлах. Його вживано замісць цементу. Ним зціплювано докупи каміння й цегли цього малого хмародера.